

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Ігор Миколайович ЩЕГОЛЬ,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Забезпечення відкритості інформації є одним із ключових завдань сучасного державного управління. Відкритість сприяє підвищенню довіри громадян до державних органів, забезпечує їх право на інформацію та підвищує ефективність роботи адміністративних інституцій. У цьому контексті діяльність Державної податкової служби України (ДПС) набуває особливого значення, адже її прозорість впливає на формування податкової культури, боротьбу з ухиленням від сплати податків та створення сприятливого бізнес-середовища.

Нормативно-правова база, яка забезпечує відкритість інформації про діяльність Державної податкової служби України, охоплює широкий спектр законодавчих актів, спрямованих на реалізацію принципу прозорості державного управління. Основою цього регулювання є Конституція України, яка у статті 34 гарантує право кожної особи на вільний доступ до інформації, що зберігається органами державної влади. Ця норма закріплює фундаментальне право громадян на інформування, створюючи передумови для формування відповідальних та підзвітних адміністративних структур. Закон України "Про доступ до публічної інформації" є ключовим документом, який визначає механізми реалізації зазначеного права. Він встановлює вимоги до органів влади щодо надання інформації на запити громадян, публікації відкритих даних та забезпечення прозорості у прийнятті управлінських рішень. Зокрема, закон передбачає, що інформація, яка стосується суспільно важливих питань, має бути відкритою, крім випадків, коли вона віднесена до категорії обмеженого доступу через законодавчо обґрунтовані підстави, такі як захист конфіденційності чи національної безпеки. Особливе місце у забезпеченні відкритості інформації займає Податковий кодекс України, який встановлює обов'язки Державної податкової служби щодо інформування платників податків. Кодекс передбачає, що податкові органи зобов'язані роз'яснювати зміни у податковому законодавстві, надавати доступ до інформації про виконання бюджету, а також забезпечувати прозорість у процедурах адміністрування податків. Це включає публікацію звітів, аналізів та статистичних даних, які дозволяють громадянам і підприємствам краще розуміти механізми функціонування податкової системи. Додаткові нормативні акти, прийняті Державною податковою службою, регламентують порядок обробки запитів на інформацію, включаючи визначення термінів для їх розгляду, порядок опрацювання персональних даних, а також процедури публікації відкритих даних на офіційних ресурсах. Наприклад, постанови Кабінету Міністрів України деталізують, які саме

дані підлягають обов'язковій публікації у форматі відкритих даних, забезпечуючи їх доступність для використання громадянами, бізнесом та дослідницькими організаціями.

На нашу думку, у цьому контексті відкритість інформації про діяльність ДПС є інструментом підвищення довіри громадськості до податкових органів, стимулювання добровільного виконання податкових зобов'язань та запобігання корупційним ризикам. Нормативна база створює чіткий регламент дій для забезпечення доступу до інформації, проте її ефективна реалізація залежить від якості впровадження адміністративно-правових механізмів, дотримання стандартів прозорості та належного фінансування інформаційних ініціатив.

Адміністративно-правові механізми забезпечення прозорості діяльності Державної податкової служби України є важливим інструментом розвитку відкритого державного управління. Одним із найефективніших підходів у цьому контексті є впровадження концепції відкритих даних, що передбачає вільний доступ громадян до інформації, яка створюється або зберігається державними органами. Постанова Кабінету Міністрів України № 835, яка визначає порядок оприлюднення наборів даних у відкритому форматі, забезпечує громадськості можливість отримувати важливу інформацію про діяльність Державної податкової служби. Відкриті дані дозволяють здійснювати громадський контроль, аналізувати фінансові показники та відстежувати зміни у податковій політиці, що сприяє підвищенню довіри до роботи податкових органів. Інноваційні електронні сервіси, такі як "Електронний кабінет платника податків", стали одним із найважливіших механізмів забезпечення прозорості. Цей сервіс надає громадянам і бізнесу можливість оперативно отримувати необхідну інформацію про свої податкові зобов'язання, взаємодіяти з податковими органами в онлайн-режимі, подавати звітність і запити без необхідності відвідування податкових установ. Така діджиталізація не лише підвищує ефективність надання послуг, але й значно зменшує ризики корупційних дій, адже скорочується кількість безпосередніх контактів між платниками податків і посадовцями. Комунікація з громадськістю є ще одним важливим механізмом, що сприяє прозорості діяльності Державної податкової служби. Регулярні пресконференції, семінари та громадські обговорення дозволяють інформувати населення про зміни в податковій системі, нові сервіси та законодавчі ініціативи. Залучення громадян до процесу прийняття рішень сприяє формуванню відкритого діалогу між владою та суспільством, а також створює можливості для врахування потреб і пропозицій платників податків. Попри значний прогрес у впровадженні адміністративно-правових механізмів прозорості, існує ряд викликів, які необхідно подолати. Однією з проблем є складність технічної адаптації інформаційних систем, яка потребує значних ресурсів і експертного супроводу. Крім того, актуальним залишається питання забезпечення захисту персональних даних та уникнення витоків конфіденційної інформації, що може завдати шкоди громадянам і бізнесу. Також важливим є системне оновлення нормативно-правової бази для врахування динамічних змін у сфері інформаційних технологій і міжнародних стандартів відкритості.

В цілому, адміністративно-правові механізми забезпечення прозорості діяльності Державної податкової служби України є основою для розвитку ефективної, підзвітної та сучасної податкової системи. Їх подальше вдосконалення потребує скоординованих дій на рівні державної політики, інвестицій у нові технології та активного залучення громадян до процесів управління.

Отже, адміністративно-правові підходи до забезпечення відкритості інформації про діяльність Державної податкової служби України є важливим інструментом підвищення довіри громадян до держави. Вони ґрунтуються на принципах прозорості, доступності та публічності, закріплених у законодавстві України. Попри існування певних проблем, впровадження сучасних інформаційних технологій, активна комунікація з громадськістю та вдосконалення нормативної бази сприяють створенню ефективної системи відкритості. У перспективі необхідно продовжувати модернізацію електронних сервісів, забезпечувати належне фінансування інформаційних ініціатив та посилювати контроль за дотриманням стандартів прозорості.